

Jakob Christoph Rad

vynálezce, podnikatel

* 25. 3. 1799 Rheinfelden (Švýcarsko) - † 13. 10. 1871 Wien (Rakousko)

Narozen v rodině vojenského zásobovatele v době napoleonských válek, r. 1808 se s rodiči přestěhoval do Vídně. Zde chodil do školy a učil se v obchodě s drogistickým zbožím. Zprávy o jeho mládí nejsou známy, patrně též cestoval. R. 1836 se obrátil na císaře s nabídkou vynálezu optického telegrafu, za což obdržel 3000 zl. odměny. Jeho systém měl být postaven na trase z Vídně do Milána, k čemuž ale nedošlo.

Dne 15. 2. 1840 se oženil s Julianou Schillovou a záhy se přestěhoval do Dačic, kde získal zásluhou bankovního domu J. G. Schuller a spol. ve Vídni místo ředitele zdejší rafinerie cukru, založené r. 1833. Pod jeho vedením dosáhla rafinerie v letech 1841 až 1842 při zpracovávání dováženého surového třtinového cukru z Terstu zisk. Zorganizoval též vedlejší obchod rafinerie s dodávkami ovsu z Dačic do Vídně. Výroba byla rozšířena stavbou nové budovy a užitím parního stroje. K lepšímu využití výrobků dačické rafinerie založil r. 1841 v Dačicích výrobu kandovaného ovoce, cukrovinek a čokolády, s podílem na vedení jeho manželky. Ta měla dát podnět k pokusům s výrobou kostkového cukru místo nepraktických homolí. První kostky cukru byly vyrobeny na jím vynalezeném lisu již r. 1841. Na výrobu kostkového cukru a stroje k jeho výrobě obdržel 31. 3. 1843 dvorské privilegium, které téhož roku postoupil za 12 000 zl. společníkům dačické rafinerie. R. 1845 publikoval výsledky a zkušenosti při výrobě kostkového cukru v Dačicích a rafinerie se představila svými výrobky na průmyslové výstavě ve Vídni, kde byl vystaven i lis na výrobu kostek.

K dalšímu provozu rafinerie byla utvořena r. 1845 nová společnost, jejímž členem se R. stal s podílem 20 000 zl. Ta přešla ke zpracovávání domácího surového řepného cukru. Po špatných výsledcích a sporech se společníky vystoupil ze společnosti a v srpnu 1846 odešel s rodinou z Dačic. R. 1847 se stal prokuristou firmy A. Absolon ve Vídni, r. 1848 tajemníkem obchodní komory ve Vídni a r. 1849 jej ministerstvo obchodu jmenovalo inspektorem pro státní telegraf v Terstu. Po odmítnutí přeložení ke státní dráze r. 1853 opustil státní službu a věnoval se cukrovarnictví. Nejprve působil v cukrovaru T. Bauera v Brně-Králově poli, v letech 1855 až 1856 též v rafinerii A. Richtera na Zbraslavi u Prahy, později v cukrovaru v Líbeznici u Prahy, r. 1858 se vrátil do Vídně. Již za pobytu v Čechách působil jako tajemník Spolku výrobců řepného cukru a po jeho přestěhování z Prahy do Vídně se stal generálním tajemníkem. Zde využil svých zkušeností a schopností v zájmu domácího cukrovarnictví.

D.: *Fabrikation des Zuckers in Würfelform, Encyclopädische Zeitschrift des Gewerbewesens. 5, 1845; Die Runkelrübenzuckerindustrie in Österreich vom Standpunkt der Volkswirtschaft und Finanzpolitik. Prag 1857; Verzeichnis der österreichischen Rübenzuckerfabriken und Raffinerien im J.1857. Prag 1857.*

L.: *Grotkass, R. E.: Die Geschichte des Würfelzuckers und seines Erfinders Jakob Christoph Rad. ZZČR, r. LVII (XV), 1933-34; Křížek, F.: Der Erfinder des Würfelzuckers, Jakob Christoph Rad - ein Rheinfelder, Rheinfelder Neujahrblätter 1968. s. 29-38; Smutný, B.: Rafinerie cukru v Dačicích (1833-1852). Hospodářské dějiny - Economic history, 12, 1984, s. 49-100; Smutný, B.: Po stopách kostky cukru v Dačicích. Dačice 1995.*

Citace z: *Kdo byl kdo na jihozápadní Moravě : Dačicko, Jemnicko, Slavonicko, Telčsko. Dačice: Městské muzeum a galerie, 2000. 175 s.*

První kostka cukru

Wikipedie